

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΣΤΑΣΙ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΑΝΙΜΟΣΤΟΥΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΙΩΝ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΕΛΛΑΔΑ
2008
Ανάπτυξη νοοτατά, Ανάπτυξη προόδου

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Διαρκούς
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΣΡΟΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΝΑΚΣΕΡΚΟΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ

Έργο: Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών
στο σχολείο - για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο)

Ημερίδα

Πολιτισμική ετερότητα στο ελληνικό Γυμνάσιο:
εκπαιδευτικές δράσεις - εκπαιδευτική πολιτική

Περίληψεις εισηγήσεων

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ, ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ
Πολιτισμική, ετερότητα, γυμνάσιο, πολιτική, ετερότητα, γυμνασιαστική, ετερότητα, γ

Η βελτίωση του πολυπολιτισμικού σχολείου: δημιουργική πράξη- καινοτόμος διοίκηση

Ζωή Παπαναούμ
zoipara@edlit.auth.gr

Το σχολείο σε όλο τον κόσμο έχει αμφισβητηθεί ευρύτατα ως προς τα αποτελέσματά του, έχει επίσης πολύ συζητηθεί το πεπερασμένο των δυνατοτήτων του. Παραμένει, ωστόσο, ο πιο σημαντικός θεσμός για την εκπαίδευση και την διαπαιδαγώγηση των παιδιών και των εφήβων. Και αυτό καταρχάς γιατί είναι ένας θεσμός με ενιαία φιλοσοφία και κοινή πολιτική που εγγυάται την ποιότητα της εκπαίδευσης για όλους, και κατά δεύτερον γιατί υπάρχει σήμερα ευρεία και τεκμηριωμένη επιστημονική γνώση για την αποτελεσματική λειτουργία του, όπως π.χ. για θέματα διοίκησης, οργάνωσης, στελέχωσης, προγραμμάτων διδασκαλίας, αξιολόγησης επιδόσεων. Από την άλλη μεριά, πειραματισμοί και καινοτομίες που καταγράφονται διεθνώς δίνουν ιδέες και λύσεις που μπορούν να αξιοποιηθούν πολλαπλώς. Στη χώρα μας μπορεί να πει κανείς ότι την τελευταία εικοσαετία, υπάρχει η πολιτική βούληση για καλύτερα σχολεία και γίνονται προσπάθειες για βελτίωση.

Αφετηρία της εισήγησης αυτής αποτελεί η άποψη ότι η πολυπολιτισμική σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού είναι ευτυχής συγκυρία για την εκπαίδευσή μας, γιατί μπορεί να επιταχύνει τη βελτίωση των αποτελεσμάτων της. Αυτό συμβαίνει γιατί φέρνει στο προσκήνιο με επιτακτικό πολλές φορές τρόπο, χρόνιες, λανθάνουσες ανεπάρκειες του σχολικού συστήματος. Σε πολλές περιπτώσεις οδηγεί σε αδιέξοδο τη διδακτική διαδικασία μέσα στη σχολική τάξη, όταν σημειώνεται πλήρης άγνοια της ελληνικής γλώσσας από κάποιους μαθητές. Στην περίπτωση αυτή εγείρονται ζητήματα όπως η εγγραφή των μαθητών και η κατάταξή τους σε τάξεις ή σε τμήματα. Σε ακόμη περισσότερες περιπτώσεις σημειώνεται μερική άγνοια ή λανθάνουσα ανεπάρκεια στην ελληνική γλώσσα. Στην περίπτωση αυτή εγείρονται ζητήματα, όπως η επάρκεια της παιδαγωγικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών ή ο τρόπος ανάθεσης του διδακτικού έργου, ο βαθμός ευελιξίας του αναλυτικού προγράμματος ή ο βαθμός καταλληλότητα των σχολικών εγχειριδίων. Ακόμη, η παρουσία μαθητών με διαφορετική πολιτισμική προέλευση θυμίζει τη διδακτική αξία της σχολικής ζωής και ωθεί σε ευφάνταστους τρόπους διδασκαλίας, που δεν στηρίζονται αποκλειστικά στη γλωσσική ικανότητα, όπως είναι η αξιοποίηση της μουσικής ή του μαθήματος των εικαστικών.

Στο πλαίσιο του Έργου αυτού, με τη συμμετοχή καθόλου ευκαταφρόνητου αριθμού Γυμνασίων και εκπαιδευτικών σε πολλά επίπεδα, έγιναν ουσιαστικά βήματα βελτίωσης με βάση δείκτες, όπως: α) η ατομική πρόοδος των αλλοδαπών στην ελληνική γλώσσα, καθώς και η συναισθηματική και η ψυχολογική τους ενίσχυση, β) η ανάδειξη καινοτόμων διδακτικών πρακτικών και η αξιοποίησή τους από τους εκπαιδευτικούς, γ) η επαγγελματική ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και των διευθυντών, δ) η τόνωση της σχέσης σχολείου, γονέων και τοπικής κοινωνίας, ε) η αποτελεσματική ενεργοποίηση σχολικών συμβούλων σε όλη την επικράτεια.

Το ζήτημα της βελτίωσης του ελληνικού σχολείου υπερβαίνει την ανάγκη για αξιοπρεπή εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών και την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία χωρίς κλυδωνισμούς. Ας αξιοποιήσουμε λοιπόν την παρουσία τους για να επανεξετάσουμε την εκπαιδευτική πολιτική μας σε όλα τα επίπεδα και να βρούμε βιώσιμες λύσεις με έμπνευση και γνώση.

Διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας από γλωσσοδιδασκτική και παιδαγωγική σκοπιά

Αναστασία Κεσίδου
akesidou@edlit.auth.gr

Στο πρώτο μέρος της εισήγησης καταβάλλεται προσπάθεια να διευκρινιστεί -επί τη βάση της διαπολιτισμικής θεωρίας αλλά και των εμπειριών που αποκομίστηκαν από την εφαρμογή του Έργου- σε ποιο πλαίσιο και με ποιους παιδαγωγικούς και διδακτικούς χειρισμούς είναι δυνατό να μάθουν οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί και το ίδιο το σχολείο να δρουν διαπολιτισμικά. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αναγκαιότητα «αναπροσαρμογής» της σχολικής εργασίας με αναφορά σε άξονες, όπως πρόγραμμα διδασκαλίας και διδακτικές προσεγγίσεις στη σχολική τάξη, φιλοσοφία της σχολικής μονάδας ως προς την ετερότητα, οργάνωση του σχολείου και σχολική ζωή, πολυγλωσσία και διδασκαλία των γλωσσών, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Στα δύο τελευταία θέματα θα επικεντρωθούν αναλυτικότερα με τις εισηγήσεις τους οι συνάδελφοι που ακολουθούν.

Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη
ansym@lit.auth.gr

Στο δεύτερο μέρος πρόκειται να παρουσιαστούν με συντομία οι βασικές αρχές της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στο ελληνικό γυμνάσιο στο πλαίσιο πολιτισμικά ετερογενών (μικτών) τάξεων. Στη συνέχεια θα καταδειχθούν συνοπτικά οι μέθοδοι εφαρμογής των θεωρητικών αρχών εντός των πολυπολιτισμικών τάξεων που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διδασκαλία στο έργο «Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο Γυμνάσιο». Τέλος θα δοθούν στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη βελτίωση της επίδοσης των μαθητών των ίδιων πολυπολιτισμικών τάξεων σε δύο διαδοχικά έτη.

Ελένη Κατσαρού
analyst@hol.gr

Στο τρίτο μέρος παρουσιάζεται η θεματική των σεμιναρίων που οργανώθηκαν στην Εκπαιδευτική Περιφέρεια της Κρήτης, καθώς και οι βασικές αρχές που οδήγησαν στις συγκεκριμένες επιμορφωτικές επιλογές. Η εισήγηση συνεχίζεται με τους στόχους της επιμόρφωσης και την αιτιολόγηση της επιλογής των συγκεκριμένων στόχων. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η αντίληψη που λανθάνει για το ρόλο του εκπαιδευτικού σε μια επιμόρφωση που στοχεύει ουσιαστικά στην επαγγελματική ενδυνάμωση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών. Τέλος, η εισήγηση ολοκληρώνεται με αναφορά στις συνέπειες που είχε η επιμορφωτική προσπάθεια όχι τόσο στην ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, αλλά κυρίως στη μορφή που πήραν οι δράσεις που αναπτύχθηκαν στα σχολεία.

Δράσεις διαπολιτισμικού διαλόγου

Βασιλική Παπαρηγορίου
vrapagri@edlit.auth.gr
Ελισάβετ Σκαρπαθιωτάκη
skarpathiotakie@yahoo.gr

Με το σύνθημα «η διαφορετικότητα μας ενώνει» το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου στοχεύει στην προαγωγή του διαπολιτισμικού διαλόγου και στην δημιουργία νέας ευρωπαϊκής ταυτότητας πολιτών. Στο πλαίσιο λοιπόν της ευαισθητοποίησης των μαθητών και της γνωριμίας τους με άλλους πολιτισμούς, πραγματοποιήθηκαν τέσσερις διαφορετικές δράσεις σε γυμνάσια όλης της χώρας. Με την παρούσα εισήγηση επιχειρείται η περιγραφή των δράσεων, η καταγραφή των χαρακτηριστικών τους καθώς και η διαγραμματική αναφορά από όσα έχουν υλοποιηθεί από τους ίδιους τους μαθητές, παραθέτοντας με αυτόν τον τρόπο ένα γενικό και εισαγωγικό πλαίσιο του θέματος.

Σχέδιο εργασίας (project): Ο ρατσισμός μέσα από τα μάτια των παιδιών

Ευτυχία Δημητριάδου
dimie@in.gr

Στη σύγχρονη πολυπολιτισμική κοινωνία είναι ευδιάκριτη η απροθυμία της αποδοχής του «άλλου», του «ξένου», ως ισότιμου μέλους της. Το ελληνικό σχολείο συχνά συνεχίζει αυτή την αντιμετώπιση. Θύματα της συγκεκριμένης νοοτροπίας είναι τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες παλινοστούτων ή οικονομικών μεταναστών. Το όνειρο για μια καλύτερη ζωή μετατρέπεται σε εφιάλτη. Οι παιδικές ψυχές σημαδεύονται από εμπειρίες ρατσιστικής συμπεριφοράς.

Σ' ένα τέτοιο πολυπολιτισμικό σχολείο, το 32^ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης, δημιουργήσαμε ένα εκπαιδευτικό σχέδιο (project) στο πλαίσιο του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας. Επιχειρήσαμε α) να βοηθήσουμε τα παιδιά να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους στην παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου β) να τα ωθήσουμε να εξασκηθούν στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο, ώστε να μάθουν συμμετέχοντας σε μεικτές ομάδες εργασίας να αποδέχονται τον «άλλο» ως συνεργάτη στην κατάκτηση της γνώσης γ) να τα προτρέψουμε να προβληματιστούν με το ρατσισμό, όπως τα ίδια τον έζησαν μέσα από προσωπικά τους βιώματα και να διατυπώσουν τα συμπεράσματά τους και δ) το σπουδαιότερο, να τα οδηγήσουμε μέσα από συζητήσεις να αντιληφθούν ότι η διαφορετικότητα δεν είναι εμπόδιο αλλά κίνητρο για συνεργασία και ευκαιρία για διάλογο μεταξύ των πολιτισμών.

Λεύκωμα: Ζωγραφίζω και μιλώ για τη φιλία στις γλώσσες του σχολικού μας κόσμου

Ευαγγελία Κισλά
kontv@tee.gr

Το Γυμνάσιο Γενναδίου βρίσκεται στο Δήμο Νότιας Ρόδου, περιοχή που χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη τουριστική ανάπτυξη. Ως αποτέλεσμα, η Νότια Ρόδος καθίσταται «δεξαμενή» εργατικού δυναμικού, κυρίως από το εξωτερικό. Στο Γυμνάσιο Γενναδίου φοιτούν 140 μαθητές, με καταγωγή από 12 χώρες. Οι αλλοδαποί μαθητές φτάνουν το 43%, με το ποσοστό τους να αυξάνει στις μικρότερες τάξεις. Ο άξονας πάνω στον οποίο στηρίχτηκε η προσπάθειά μας, ήταν η ίδια η διαπολιτισμικότητα, ως στάση ζωής και όχι απλά ως θεωρία. Στόχος μας ήταν μεταξύ άλλων, να αναδείξουμε την αξία της φιλίας, που δεν επηρεάζεται από την διαφορετικότητα της καταγωγής και να «βγάλουμε» από την αφάνεια την καταγωγή και την μητρική γλώσσα των αλλοδαπών μαθητών, βοηθώντας τους να εκφραστούν χωρίς μειονεκτικότητα για προσωπικά τους βιώματα που σχετίζονται με το θέμα της φιλίας και της προσαρμογής τους στα νέα δεδομένα της ζωής τους. Το σημαντικότερο αποτέλεσμα της όλης προσπάθειας ήταν να έρθουν οι μαθητές σε πιο ουσιαστική επαφή μεταξύ τους αλλά και με τους καθηγητές, αναπτύσσοντας δεσμούς φιλίας και αλληλοκατανόησης, που συνιστούν ουσιαστικά και τις βασικές αρχές της διαπολιτισμικότητας. Τα στάδια υλοποίησης της δράσης περιλάμβαναν το στάδιο προβληματισμού και ευαισθητοποίησης, το στάδιο έρευνας και συλλογής υλικού, το στάδιο καταγραφής προσωπικών απόψεων και βιωμάτων και το στάδιο παραγωγής έργου. Το τελικό προϊόν είναι ένα λεύκωμα 50 σελίδων γεμάτο εφηβική φρεσκάδα, με μηνύματα φιλίας, ζωγραφιές, σκέψεις, αλλά και το «λεξικό» μας, όπου καταγράφονται οι 100 λέξεις με τις οποίες ταυτίζουν οι μαθητές μας την έννοια της φιλίας, μεταφρασμένες στις γλώσσες καταγωγής τους.

Ημέρα πολιτισμού: Πολιτισμικές διαδρομές

Όλγα Παπαδοπούλου
mail@gym-diap-thess.thess.sch.gr

Ευαισθητοποιημένοι σε θέματα ετερότητας θελήσαμε, με τη συμμετοχή μας στη δράση «*Ημέρα Πολιτισμού*», να ευαισθητοποιήσουμε και τους μαθητές μας στο τομέα αυτό, στη διαφορετικότητα και να τονίσουμε τη σημασία διοργάνωσης παρόμοιων δραστηριοτήτων.

Δύο ήταν οι βασικοί μας στόχοι: α) Να καταρρίψουμε τα ρατσιστικά στερεότυπα και να εμφυσήσουμε στους μαθητές μας την αντίληψη ότι είναι εφικτή η αρμονική και ειρηνική συμβίωση, καθώς και η δημιουργική συνεργασία, όταν υπάρχει αποδοχή και αμοιβαίος σεβασμός της διαφορετικότητας β) Να συνδέσουμε τη σχολική ζωή με την ευρύτερη κοινωνία, να αναδείξουμε το έργο που επιτελείται σ' αυτό και να τονίσουμε τη σημασία και σπουδαιότητα αντιστοιχών πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Η σχολική πρόοδος των μαθητών μέσω της διδασκαλίας της γλώσσας: Παραδείγματα

Ελένη Βλέτση
e_vlets@yahoο.gr
Βαλεντίνα Χούμα
valentinach@yahoο.com

Η παρούσα εισήγηση έχει ως στόχο την παρουσίαση πτυχών της σχολικής προόδου των μαθητών μέσα από παραδείγματα εκπαιδευτικών πρακτικών στο πλαίσιο των ειδικά στοχευμένων δράσεων του Έργου «Ένταξη παιδιών παλινοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο-για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο)».

Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στη στοχοθεσία και στον τρόπο λειτουργίας της ενισχυτικής διδασκαλίας και των τμημάτων προλυκειακής εκπαίδευσης, που αποτέλεσαν τις κύριες δράσεις διαχείρισης της γλωσσικής ετερότητας με στόχο την εξομάλυνση των προβλημάτων που απορρέουν από αυτήν. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μεθόδευση της γλωσσικής διδασκαλίας, η οποία στηρίχτηκε στις βασικές αρχές της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας, και συνέβαλε στη γλωσσική και κατ' επέκταση στη σχολική πρόοδο των μαθητών που συμμετείχαν στις συγκεκριμένες δράσεις.